

ORASAM

AYLIK BÜLTENİ

Eylül-2019 / Sayı:30

KIRGIZİSTAN VE TÜRKİYE ARASINDAKİ TİCARÎ İŞ BİRLİĞİ GELİŞİYOR

Kirgizistan Devlet Başkanı Sooronbay Ceenbekov, Kirgizistan'ın başkenti Bişkek'te düzenlenen Kirgizistan-Türkiye İş Forum'unda yaptığı konuşmasında "Kirgizistan ve Türkiye arasında yatırım alanındaki iş birliği sürekli gelişiyor." dedi.

İş forumunun açılış konuşmasında Devlet Başkanı Ceenbekov, iki devlet arasında her yıl güçlenmekte olan siyasi ortaklığın yüksek bir seviyeye ulaştığını belirtti.

Devlet Başkanı Ceenbekov, "Türkiye ile özellikle güvене dayalı bir ilişki geliştirdik. Sonuç olarak, Kirgizistan ve Türkiye arasındaki ticarî ve ekonomik ilişkiler hızla gelişiyor. 2018 yılında, Türkiye tarafından toplam 93 milyon ABD doları maliyetinde ülkemize yatırım yapıldı. Bağımsız olduğumuz günden bugüne kadar Türkiye tarafından Kirgizistan'a yapılan doğrudan yatırımların toplam hacmi ise 600 milyon ABD dolarından fazla." diye konuştu.

Ülkeler arasındaki ekonomik potansiyelin tam olarak kullanılmadığına işaret eden Devlet Başkanı Ceenbekov, "Sayın Erdoğan ile önümüzdeki yıllarda ülkelerimiz arasındaki ticaret hacminin 400 milyondan 1 milyar dolara çıkarılmasını görüştük; bu yöndeki iş birliğimizin güçlendirilmesi gerekiyor." ifadesini kullandı.

Kirgizistan'ın kapısının Türkiye'den gelen işinsanlarına her zaman açık olduğunun altını çizen Devlet Başkanı Sooronbay Ceenbekov, Kirgizistan'da faaliyet yürütmekte olan Türkiye vatandaşlarına ait yüzlerce işyeri olduğunu

hatırlattı.

Yatırımcılar için Kirgizistan'da sunulan koşullara değinen Devlet Başkanı Ceenbekov, yeni açılan işletmelerin 3 yıl süreyle teftiştten muaf tutulması, ani teftişlerin kısaltılması, vergilerin azaltılması gibi yatırımcılar için uygun şartların oluşturulduğuna değindi.

Devlet Başkanı Ceenbekov, Kirgizistan'ın ekonomik potansiyelini iyileştirmeyi amaçlayan çok sayıda büyük projenin hayata geçirilmesi hakkında: "Ülkenin transit potansiyelini kullanmak için ulaşım altyapısını iyileştiriyoruz. Karayolu ve demiryolu bağlantılarını, pazar ağını genişleterek, ticarî-lojistik merkezler kuracağız. Turizm sektöründe iş birliğini geliştirmek için hâlihazırda pek çok imkân var. Organik ürünlerin, özellikle de et, kuru meyve, bal, ceviz ve fasulye gibi ürünlerin ihracatını artırmaya hazırız. Bu ürünlerin Türkiye pazarında hak ettiği yeri alacağına inanıyoruz. Devletin vatandaşa sunduğu hizmetler çerçevesinde e-devlet dönemine geçiyoruz. Türkiye'nin bilişim teknolojisi alanındaki başarıları göz önüne alındığında, bu alanın Türkiyeli dostlarımız tarafından ilgiyle karşılanacağını düşünüyorum." dedi.

Devlet Başkanı Ceenbekov, bu alanlarda Türkiyeli girişimcileri yatırım yapmaya davet ederken, Kirgizistan'da yatırımcı varlıklarının, özel mülkiyetin iyi korunduğuna ve bunun bu yönde devam edeceğine Kirgizistan'ın tam garanti verdiğiğine dikkatleri çekti.

KUMTÖR ALTIN MADENİNDE ÇIKARILMAYI BEKLEYEN 100 TON ALTIN CEVHERİ VAR

Kırgızistan Devlet Sanayi, Enerji ve Yer Altı Madenler Komitesi Başkanı Emil Osmonbetov, Kırgız Cumhuriyeti Cogorku Keneşi oturumunda Kırgızistan'ın Isık-Köl Bölgesinde bulunan Kumtör altın madeninde 100 ton daha altın cevherinin olduğunu bildirdi.

Osmonbetov'un meclis kürsüsünden yaptığı açıklamalarına göre 1997 yılından bu yana toplam 384,3 ton altın çıkarıldı. Osmonbetov açıklamasında: "Net olarak söyleyecek olursak bugün hâlâ çıkarılmayı bekleyen 104,3 ton daha altın cevheri var. Aynı şekilde tahmini tespitlerimize göre 23 ton daha altın cevheri bulmamız ihtimal dâhilinde" beyanatında bulundu. Kırgızaltın Açık Anonim Şirketi Yönetim Kurulu Başkanı Almaz Alimbekov'un açıklamasına göre Kumtör altın maden işletmesi, altın çıkarmaya başladığı günden beri toplam 9,5 milyar ABD doları tutarında altın çıkarmış olup, bu paranın 3,7 milyar ABD doları tutarındaki kısmı Kırgızistan devlet hazinesine aktarıldı. Kumtör Gold altın maden işletmesi, tahmini olarak 2026 yılına kadar altın cevheri çıkarmaya devam edecek.

TÜRKİYE VE KIRGIZISTAN İŞ BİRLİĞİNİ GÜÇLENDİRMEK İSTİYOR

Türkiye ve Kırgızistanlı iş insanları, iki ülke arasındaki ticaretin geliştirilmesi için görüş alışverişinde bulundu.

AK Parti Karaman Milletvekili Recep Şeker, Karaman'ın tarım makineleri üretimi, tekstil, bisküvi, kek ve çikolata, inşaat yapı malzemeleri, süt ve süt ürünleri ve ilaç sektörünün önde gelen isimleriyle Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te bir dizi temasta bulundu. Şeker ve beraberindeki heyet, Kırgız-Türk İş Geliştirme Platformu'nun toplantısında Kırgızistanlı iş insanlarıyla bir araya geldi. Platformun ilk günlük toplantısına, Kırgızistan Sosyalist Ata Vatan Partisi Milletvekilleri Emil Toktoşev ve Şer-Niyaz Sadık, Ekonomi Bakan Yardımcısı Dastan Kadırov, Başbakanlık Yatırımlarının Teşviki ve Korunması Ajansı Başkanı Şumkarbek Adilbekuulu katıldı.

Milletvekili Şeker'in moderatörlüğünde yapılan toplantıda konuşan milletvekili Şer-Niyaz Sadık, Türkiyeli yatırımcıların zor zamanlarda kendilerine verdikleri desteği unutmamanın mümkün olmadığını söyledi. Sadık, "Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla ülkede bütün iş sektörleri darmadağın olduktan sonra siyasi ve ekonomik krizle karşılaştık. Ülkeye ilk olarak Türkiyeli yatırımcılar geldi. O zor dönemde Kırgızistan halkına yardım elini uzatan Türkiye halkını asla unutamayız" ifadesini kullandı. Aynı zamanda ülkesinde tanınan bir yönetmen olan Sadık, Türkiyeli iş insanlarının Kırgızistan ekonomisine katkısının "gösterilmesi" gerektiğini belirterek, şöyle devam etti: "Kırgızistan ekonomisine katkı yapan Türkiyeli iş insanlarının filmleri çekilmeli. Üniversitelerde gösterilmeli. Türkiyeli iş insanlarının ekonomiyeye verdikleri katkı Kırgız halkına anlatılmalı. Kırgızistan halkı, Türkiyeli iş

insanlarını iyi tanımalı. Bu görev hükümete düşer. Zenginlik medeniyetle gelişir."

Milletvekili Toktoşev de iktidarın yolsuzlukla mücadelesini sürdürdüğünü belirterek, "Kırgızistan siyasi istikrara kavuştu. Türkiyeli iş insanlarını Kırgızistan'ın bölgesel kalkınmasına yatırım yapmaya davet ediyoruz" diye konuştu. Karaman'ın yatırım potansiyeline ilişkin bir sunum yapan Şeker de Karaman'ın Kırgızistan'da tanıtılması için bu ziyareti gerçekleştirdiklerine dikkati çekti. Şeker, "(İki ülke arasındaki) dış ticaret hacminin 1 milyar dolara çıkarılması hedefini yerine getirmek için çaba harcayacağız" dedi. Kırgız-Türk İş Geliştirme Platformu Sözcüsü Muhammer Akkaya da iki ülke arasında yatırımları artırmayı planladıklarını söyledi. Akkaya, "Kırgızistan'da tarım, gıda, hayvancılık, enerjinin yanı sıra birçok alanda büyük potansiyel var. İki gün sürecek toplantıda iki ülkenin fırsatlarını farklı boyutlarıyla öğreneceğiz." ifadesini

KAZAKİSTAN'DA PETROL ÜRETİMİ 100 MİLYON TONA ÇIKACAK

Kazakistan Ulusal Ekonomi Bakanı Ruslan Dalenov, ülkenin petrol üretiminin gelecek yıl 90 milyon tona, 2024 yılında ise 100 milyon tona yükseleceğini bildirdi. Dalenov, 2020-2024 dönemine ilişkin petrol üretim tahminlerinin açıklandığı Bakanlar Kurulu toplantısında, Kazakistan'da gelecek yıl 90 milyon ton petrol üretileceğini, bu rakamın 2024'de büyük petrol kuyuları Tengiz, Karaçaganak ve Kaşagan'ın genişletilmesiyle 100 milyon tona çıkarılacağını belirtti. Gayrisafi yurt içi hasılanın (GSYH) 2020'de 75 trilyon tenge (194 milyar dolar) olmasının beklendiğini kaydeden Dalenov, bu rakamın 2024 yılında 106 trilyon tengeye (275 milyar dolar) yükseleceğini dile getirdi. Dalenov, "Kişi başına düşen GSYH 2020'de 10,5 bin dolar olacak, 2024 yılında bu rakam 14,3 bin dolara yükselecek. 2020-2021 yıllarında yıllık enflasyon hedef koridoru yüzde 4-6, 2024'te yüzde 3-5 arasında olacak" ifadelerini kullandı. Ülkede işsizlik oranının 2024'te yüzde 4,7'ye düşeceğine dikkat çeken Dalenov, devlet bütçe gelirinin ise 2020'de 8 trilyon tenge (20 milyar dolar), 2021'de 8,6 trilyon tenge (22 milyar dolar) ve 2022'de 9,4 trilyon (24 milyar dolar) tenge olmasının beklendiğini dile getirdi.

ALMATI BÖLGESİNDE GÜNEŞ ENERJİSİNDEN ELEKTRİK ÜRETEEN SANTRAL FAALİYETE GEÇİRİLDİ

Almatı Bölgesinde güneş enerjisinden elektrik üreten santral faaliyete geçti, söz konusu santral 100 Megawatt güç üretiyor.

Kazpravda.kz Haber Ajansı'nın Almatı Belediyesi Basın Sözcülüğü'ne dayanarak bildirdiğine göre, Almatı Bölgesinde kurulan elektrik santralinin açılış törenine Kazakistan Cumhuriyeti Başbakanı Yardımcısı Cenis Kasımbek ve Almatı Bölgesi Belediye Başkanı Amandık

Batalov katıldı.

Elektrik santralinin kurulum işlerini yapan firmanın temsilcilerinin beyanatına göre inşaat ve kurulumun toplam 27,7 milyar tengeye mâl olduğu bildirildi. Almatı Bölgesi bütçesinden 233 milyon tenge değerinde 220 kW saat yüksek gerilime uygun elektrik kablosu kullanıldı.

Başbakan yardımcısı Cenis Kasımbek: "Almatı Bölgesi'nde elektrik enerjisine büyük talep var. Bundan dolayı bu tür projelere çok ihtiyacımız var. Ayrıca güneş enerjisinden elektrik üretimi yapan bir santralin bir yıl içinde kurulup hazır hâle geldiğine inanamıyor insan. Günümüzde ülke çapında 70 tane elektrik üretimi yapan santral var. Bunların 20 tanesi Almatı Bölgesi'nde bulunmaktadır. Ülkemizde her yıl 800 MW tutarında elektrik enerjisi rüzgâr, güneş ve su aracılığıyla elde edilmektedir. Yerli iş insanları da bu tür projeleri hayata geçirmede gayret göstermektedirler. Kendi döneminde hükümetimiz de bunlara yardımcı olmaktadır. Bu projeyi geleceği olan bir proje olarak görmekteyim" sözleriyle günün anlam ve önemini belirten açıklamalarda bulundu.

Elektrik santralinin kurulum işlerine yerli 11 kurucu firmanın 500 kişilik çalışma ekibi katıldı. Kurulum işleri bittikten sonra daimî çalışma için 35 işçi kadrosu açıldı.

ÇİN, KAZAKİSTAN'IN EN BÜYÜK DİŞ TİCARET ORTAĞI OLDU

Kazakistan Devlet Başkanı Kasım Comart Tokayev, Çin Halk Cumhuriyeti'nde düzenlenen Kazak-Çin İş Adamları Konseyi'nin 6. oturumunun açılışında: "Çin, Kazakistan'ın en büyük dış ticaret ve ekonomi ortağı olmuş bulunuyor. 2018 yılında çift taraflı ticaret hacmi %11,4 yükselerek, 12 milyar ABD dolarına ulaştı. Bağımsızlığın ilanından beri Kazakistan'a Çin toplam 20 milyar ABD doları karşılığı yatırım yaptı" beyanatında bulundu. Devlet Başkanı Tokayev, Kazakistan'da yatırım ortamını iyileştirmek için ellerinden gelen bütün gayreti göstermekte olduklarını ifade etti. Tokayev, Dünya Bankası'nın yatırım derecelendirmelerinde Kazakistan'ın 190 ülke içinden ilk 30 ülkenin arasına girdiğini, ülke ekonomisine bağımsızlığın ilanından beri 300 milyar ABD doları hacminde dış yatırım yapıldığını ifade etti. Devlet Başkanı Tokayev, Çinli iş insanlarını Kazakistan'ın gayret göstererek ortaya koyduğu tüm imkânlardan yararlanarak yatırım yapmaya davet etti. Oturumun sonunda ikili anlaşmalar imzalandı. Devlet Başkanı Tokayev, 10-11 Eylül 2019 tarihleri arasında Çin'e resmî ziyarette bulunmuştu.

KAZAKİSTAN'DA 641 KM OTOYOL KULLANIMA AÇILACAK

Kazakistan'da bu yılın sonuna kadar toplam 641 kilometre uzunluğunda otoyol kullanıma açılacak. Bu yıl içinde Nur-Sultan-Pavlodar, Şuçinsk-Zerenda, Beyneu-Akjigit, Jetibay-Janaozen, Taskesken-Bahti ve Temirtau-Karagandı otoyollarının yapım ve bakım çalışmaları bitirilmesi hedefleniyor. Buna ek olarak Nurlı Col Devlet Programı çerçevesinde 2020-2026 yılları arasında 7 bin kilometre uzunluğunda yeni otoyol inşaatının tamamlanması planlanıyor. Bu faaliyetler sayesinde 2025 yılına kadar ülkedeki otoyolların kalitesinin ciddi oranda yükseltilecek. Bu amaçla, özellikle bölge içi yolların yapımı için devlet bütçesinden 200 milyar tenge (515.570.000 ABD doları) ayrılacak. Böylece 2025 yılı sonuna kadar ülkenin iç yollarının % 95'inin durumu daha iyi bir seviyeye çekilecek. Kazakistan'ın 95 bin kilometre uzunluğundaki toplam otoyol ağının 24,4 bin kilometresini talı yollar, 70,6 bin kilometresini ise ana yollar oluşturuyor. 2018 yılında 4,4 bin kilometrelik talı yol bakımdan geçirildi ve 213 milyar tenge (550 milyon ABD doları) harcandı.

KAZAKİSTAN BAŞBAKANI ALMATI'DA MADENÎ YAĞ FABRİKASI AÇILIŞINA KATILDI

Kazakistan resmî haber ajansının bildirdiğine göre, Kazakistan Başbakanı Askar Mamin, Almatı Bölgesine yaptığı resmî ziyaret kapsamında ham petrol işleme şirketi Lukoil'in başkanı Vahid Alekberov ile birlikte Lukoil tarafından Almatı'da yeni açılan madeni yağ fabrikasının açılış törenine katıldı. Fabrikanın inşaatı Lukoil Lubricants Central Asia tarafından gerçekleştirildi.

Açılış töreninde yaptığı konuşmada Kazakistan Başbakanı Askar Mamin: "Kazakistan'da ham petrol işleme sektörüne günümüze kadar 9,5 milyar ABD doları yatırım yapan Lukoil şirketinin, ülkemizde ham petrol işleme fabrikası açmasını önemli bir gelişme olarak görmekteyiz. Çünkü daha önce çoğunlukla ham petrol satışı yapıyorduk; ama şimdi ham petrolü işleyerek, ondan çeşitli petrol ürünleri elde edip, elde ettiğimiz bu petrol ürünlerinin ihracatını yapma imkânımız olacak." dedi.

100 bin ton ham petrol işleme ve bundan 800 çeşit motor yağı üretme kapasitesine sahip olan fabrikada üretilen yağlar, Kazakistan'ın iç pazarı başta olmak üzere Orta Asya'daki Çin, Afganistan, Moğolistan gibi ülkelere ihraç

edilecek. Fabrikanın konumunun Batı Avrupa-Batı Çin ulaştırma koridoruna yakınlığının üretilen petrol ürünlerinin bu ülkelere pazarlanmasını kolaylaştırması bekleniyor. Fabrikanın inşaat maliyeti 94 milyon ABD doları olarak hesaplanıyor.

ÖZBEKİSTAN VE TÜRKİYE DEMİRYOLU SEKTÖRÜNDE İŞ BİRLİĞİ YAPACAK

Özbekistan Yatırımlar ve Ticaret Bakanlığı'nda Türkiye'den gelen TCDD Taşımacılık A.Ş. Genel Müdürü Erol Arıkan ile toplantı yapıldı.

İki taraflı toplantıda ülkeler arası yük taşımacılığının geliştirilmesiyle ilgili güncel meseleler masaya yatırıldı. Özellikle iki ülke arasındaki ticaret hacminin her yıl giderek büyüdüğüne vurgu yapıldı. Taraflar ayrıca Türkiye - Gürcistan - Azerbaycan - Türkmenistan - Özbekistan - Kırgızistan - Çin hattı aracılığıyla transit yük taşımacılığının canlandırılması üstüne konuştu.

Toplantıda, uluslararası taşımacılık sisteminin geliştirilmesi için bütünlük çözümler getirilmesi için karar alındı. Ticaretin daha üst düzeye yükseltilmesinin transit hattı üstündeki tüm ülkelerin ekonomilerinin gelişmesine büyük katkı sağlayacağına dikkat çekildi.

Görüşmede Türkiye - Özbekistan İş Forumu'nun iki ülke iş insanlarının bilgi alışverişinde bulunmasına ve yeni projelerin hayata geçirilmesine imkân sağlayacağı hatırlatılarak, Türkiye - Özbekistan İş Konseyi'ne bu konu hakkında ortak resmî tavsiye sunulması gerektiği kararına varıldı.

Toplantı sonucunda taşımacılık sektöründe sıkı iş birliği yapılması kararı alındı.

ANKARA VE TAŞKENT KARDEŞ ŞEHİR OLDU

Türkiye'nin başkenti Ankara ile Özbekistan'ın başkenti Taşkent kardeş şehir oldu.

Taşkent Valisi Cahongir Artihocayev, Ankara Belediye Başkanı Mansur Yavaş ve beraberindeki heyeti kabul etti. Görüşmede iki taraf, oluşturulan iş birliği durumu ve gelecekte yapılacak işler hakkında fikir teatisinde bulundu. Taşkent Valisi Artihocayev, Özbekistan Devlet Başkanı Şavkat Mirziyoyev'in Türkiye'ye yaptığı resmî ziyaretinde, Türkiye ile 3,5 milyar ABD doları maliyetindeki 30 projeyi faaliyete geçirmeye ilişkin anlaşmalar yapıldığına değindi. Ankara Belediye Başkanı Yavaş, iki ülke ve iki şehir arasındaki kardeşlik ilişkilerinin iki taraf için de faydalı olacağını bildirdi. Günümüzde Özbekistan'da Türkiye sermayeli 500 şirketin faaliyet yürüttüğü, bu firma ve şirketlerin yıllık ticaret hacminin 2 milyar ABD doları olduğu belirtildi.

Görüşmede taraflar, yardımlaşma, iş birliği ve kardeşlik ilişkilerini geliştirme amacıyla Ankara ve Taşkent'in "Kardeş Şehir" ilan edilmesine ilişkin protokolü imzaladı.

Taşkent Valisi Artihocayev, imzalanan bu protokolün iki ülke ve iki şehrin ekonomi, imalat, inşaat, sanat, kültür ve turizm

alanlarındaki iş birliği açısından önemli olduğunu vurguladı. Yavaş, Ankara'da bazı caddelere Taşkent, Semerkant, Buhara şehirlerinin isimlerinin verildiğini hatırlattı. Aynı şekilde Artihocayev de Taşkent'te bir caddeye Ankara şehrinin isminin verilmesi teklifini dile getirdi. Yavaş ve beraberindeki heyet, temaslarını Taşkent şehrindeki tarihî ve kültürel yerlerin gezilmesiyle tamamladı.

ORTA ASYA BÖLGESEL EKONOMİK İŞ BİRLİĞİ TOPLANTISI DÜZENLENDİ

Özbekistan'ın başkenti Taşkent'te Orta Asya Bölgesel Ekonomik İş Birliği (CAREC) toplantısı düzenlendi. Toplantı, CAREC'e üye ülkelerin enerji bakanlarının ve üst düzey yöneticilerinin katılımıyla Enerji Yatırımları Forumu 2019 adı altında yapıldı. CAREC, 1997 yılında Asya Kalkınma Bankası'nın girişimiyle bölge ülkeleri arasındaki iş birliğini geliştirmek amacıyla kuruldu. Günümüzde CAREC'e üye 11 ülke bulunmakta olup, bugüne kadar CAREC çerçevesinde bölgedeki gümrük, taşıma, enerji, turizm ve su kaynaklarının verimli kullanımı gibi alanlarda çeşitli projeler hayata geçirildi. Bu yıl Özbekistan'ın başkanlık ve ev sahipliği yaptığı toplantı ve foruma üye ülkelerden Afganistan, Azerbaycan, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Moğolistan, Pakistan, Tacikistan ve Türkiye enerji bakanları katıldı.

Forumun açılış töreninde Özbekistan Enerji Bakanı Alişer Sultanov'un okuduğu Özbekistan Başbakanı Abdullah Aripov'un kutlama mesajında, CAREC'in bölge ülkeleri arasındaki ekonomik iş birliğini geliştirmedeki önemli rolüne ve Özbekistan'ın yapıcı diyalog kurma konusunda ayrı bir yere sahip olduğuna dikkat çekildi. Başbakan Aripov, Taşkent'te ilk defa düzenlenen bu görüşmelerin, bundan sonra bölgedeki uyum sürecinin derinleşmesine katkıda bulunacağına inandığını ifade etti.

Forum çalışmaları çerçevesinde taraflar, bölgenin enerji alanındaki iş birliğini geliştirme konusunda fikir teatisinde bulundu. Görüşmeler sırasında da belirtildiği gibi Orta Asya'nın ekonomik gelişiminin sağlanması için 2030 yılına gelindiğinde bölgede bugün kullanılan enerjinin iki katı enerji kullanılacağına ve bundan dolayı enerji alanında ilerleyen yıllarda 400 milyar ABD doları yatırıma ihtiyaç duyulduğuna değinildi. Forum çerçevesinde yatırımcılara sunulan imkânlar hakkında pek çok sunum yapıldı. Görüşmelerde bölgenin enerji alanında reformların yapılması için tavsiye ve öneriler sunuldu. Toplantının sonunda CAREC programına üye ülkelerin enerji bakanlarının katılımıyla ortak bildirme imzalandı. Özellikle bölge ülkeleri açısından tarihî öneme sahip bu bildirme, 2030 yılına kadar enerji alanında Orta Asya ülkelerinin iş birliğini geliştirmesine yönelik stratejisini içeriyor.

ÖZBEKİSTAN'DAN AFGANİSTAN'A ELEKTRİK İHRACATI

Özbekistan Millî Elektrik Kurumu ile Afganistan'daki Da Afghanistan Breshna Sherkat (DABS) enerji kurumu 10 yıl boyunca Özbekistan'dan Afganistan'a elektrik ihracatı yapılması konusunda anlaşmaya vardı.

Özbekistan, Afganistan'a 2002 yılından beri aralıksız elektrik enerjisi ihracatı yapıyor. İlk zamanlar 62 milyon kWsa olan elektrik ihracatının, 2019 yılında 2,6 milyar kWsa'ya çıktı.

Özbekistan Enerji Bakan Yardımcısı Şerzod Hocayev, elektrik ihracatı ilk başladığında 4,2 milyar kWsa elektrik ihracatı yapıldığını, yeni anlaşma döneminde 6 milyar kWsa elektrik ihracatı yapılmasının planlandığını söyledi.

2017 yılının Aralık ayında Afganistan Devlet Başkanı Eşref Gani Ahmedzai, Özbekistan'a yaptığı resmî ziyaretinde iki ülke arasında Surhan - Pul-i Humri Enerji İletim Hattı'nın inşa edilmesi için bir anlaşma imzalamıştı. 2019 yılının Nisan ayında Özbekistan, kendi bölgesindeki elektrik iletim hattının inşa faaliyetlerine başlamıştı.

Uzunluğu 260 kilometre olan elektrik iletim hattının Özbekistan'dan Afganistan'a elektrik iletimini %70 artırarak, her yıl 6 milyar kWsa elektrik iletimi yapması bekleniyor. Yapımı devam eden elektrik iletim hattının 2020 yılında bitirilmesi planlanıyor.

ÖZBEKİSTAN'IN İLK RÜZGÂR SANTRALİNİN İNŞAATI BAŞLIYOR

Uzreport haber ajansına göre Özbekistan'ın Buhara şehrinin Gicduvan İlçesinde Liaoning Lide adlı güç mühendisliği tasarımı yapan bir Çin şirketi ile birlikte rüzgârdan elektrik üretimi yapacak elektrik santrali inşa edilecek.

22 Eylül 2019 tarihinde rüzgâr türbini kurulumu yapılacak olan bölgede rüzgârın gücünü ölçecek cihazların yerleştirildiği kaydedildi.

Toplam maliyeti, 1,8 milyar ABD doları olan proje çerçevesinde inşa edilecek elektrik santralinin üretim gücünün 1,5 megavat olduğu bildirildi. İnşaat faaliyetleri için valilik tarafından 6 bin hektar arazi tahsis edildi. Proje 3 etapta oluşuyor. Projenin 1. etabında üretim gücü 200 megavat/saat olan elektrik santralinin inşasının bitirilmesi planlanıyor. Projenin 1. etabı için gerekli olan 240 milyon ABD dolarının yatırımcılardan kredi olarak tahsis edileceği bildirildi.

Liaoning Lide Yönetim Kurulu Başkanı Chan Yulian, Özbekistan'da temiz enerji üretimi için büyük projelerin hayata geçirilmesi yolunda ellerinden gelen tüm gayreti göstereceklerini; projeyi üst düzeydeki uluslararası deneyimleri ve en son teknolojiden yararlanarak tamamlayacaklarını bildirdi.

TAŞKENT ŞEHRİNE BELARUS'TAN ELEKTRİKLİ OTOBÜS ALIMI YAPILDI

Özbekistan'ın başkenti Taşkent şehri için Belarus'ta üretilen elektrikli otobüs satın alındı.

Bu araçların trolleybüs ve benzinli otobüslerden daha fazla olumlu özelliğe sahip olduğu bildirildi. Özbekistan haber ajanslarının verdikleri bilgilere göre, satın alınan elektrikli otobüslerin teknik testleri başlamış bulunuyor. Bu bağlamda elektrikli otobüsleri şarj etmek için şehrin iki ayrı yerine şarj istasyonu yapıldı. Yakın bir zamanda bu yeni araçların şehirdeki yolcuların hizmetine sunulması planlanıyor.

Özel olarak oluşturulan bir komisyon, yeni gelen bu araçların Taşkent'in sıcak ikliminde nasıl işlediğini ve yolcular için ne kadar konforlu olduğunu kontrol edecek.

Belarus'un Belkommunmaş fabrikası, Bağımsız Devletler Topluluğu üye ülkelerin içinde elektrikli otobüs üreten ilk fabrika olma özelliğini taşıyor. Ayrıca bu fabrika, trolleybüs ve tramvay vagonları üretimi de yapıyor.

ULUSLARARASI TEKSTİL KONFERANSI ÖZBEKİSTAN'DA BAŞLADI

Özbekistan Başbakan Yardımcısı Elyar Ganiyev, bu yıl tekstil ürünleri ihracatını 2 milyar dolara çıkarmayı hedeflediklerini söyledi. Taşkent'te başlayan Global Tekstil Günleri etkinliği kapsamında organize edilen 2. Uluslararası Tekstil Konferansı'na yirmiyeye yakın ülkeden yüzden fazla yetkili ve uzman katıldı.

Konferansın açılışında konuşan Özbekistan Başbakan Yardımcısı Elyar Ganiyev, daha önce pamuk ham maddesi ihraç eden Özbekistan'ın artık büyük yatırımlarla

tekstil sektörünü geliştirerek, bu sektörden önemli pay kapmaya gayret gösterdiğini ifade etti. Ülkede yatırım ve iş ortamının iyileştirilmesine büyük önem verdiklerini kaydeden Ganiyev, bunun sonucunda tekstil sektörünün ülkedeki en çok yatırım ve ihracat yapan sektör olmayı başardığını belirtti.

Son 3 yılda sektörün geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalar sonucunda işlenen pamuk miktarını 2016'daki 400 bin ton düzeyinden geçen yıl 800 bin tona çıkardıklarını vurgulayan Ganiyev, "Bu yıl tekstil ürünleri ihracatını 2 milyar dolara, sektöre yapılan yatırım miktarını ise 500 milyon dolara çıkarmayı hedefliyoruz." dedi.

Türkiye'nin Taşkent Büyükelçisi Mehmet Süreyya Er de bölgede en büyük nüfusa sahip, güçlü medeniyeti, istikrarlı yönetimi ve ekonomik potansiyeli ile dikkat çeken, büyük bir gelecek vaat eden bir ülke olan Özbekistan'da halen yerleşik Türkiye sermayeli bine yakın firmanın yaklaşık yarısının tekstil sektöründe faaliyet gösterdiğini ve 30-40 bin Özbekistan vatandaşına istihdam sağladığını aktardı. Er, Avrupa Birliği'nin tekstil pazarını Özbekistan'a açmasını müteakip tekstil alanındaki Türkiye ve Özbekistan arasındaki iş birliğinin artarak devam edeceğine, Türkiyeli tekstilcilerin Özbekistan'daki yatırımlarının artacağına ve bunun her iki ülkenin tekstil sektörlerine büyük katkıda bulunacağına inandığını belirtti.

TÜRKMENİSTAN VE RUSYA'DAN HAZAR DENİZİ'NDE KRUVAZİYER TURİZMİ

Astrahan Bölgesi Valisi İgor Babuşkin, Türkmenistan ve Rusya'nın 2020 yılında Hazar Denizi'nde turlar yapacak kruvaziyer gemileri faaliyete geçirme kararı aldıklarını açıkladı.

Kruvaziyer gemileri, Hazar Denizi'ne kıyısı olan iki ülkeye ait tarihî ve kültürel beldeleri içeren rotalarda geziler düzenleyecek.

Vali İgor Babuşkin: "Yapılacak turistik gemi seferleri için birkaç rota seçeneği hazırlandı. Bu rotaların içinden en önemlisi Astrahan-Aktau-Türkmenbaşı-Bakü-Mahaçkale şehirlerini kapsamaktadır." dedi. Türkmenistan ve Rusya'dan başka Kazakistan, İran ve Azerbaycan'ın da kruvaziyer turizmiyle ilgilendiğine değindi.

Gelen bilgilere Mosturflot Açık Anonim Şirketi'nin 2020 yılında üç adet kruvaziyer gemisini Hazar Denizi'nde turistlerin hizmetine sunacağı ve her bir geminin 1.050 kişilik olduğu bildirildi.

TÜRKMENİSTAN KIRGIZİSTAN'DA TİCARET MERKEZİ AÇMAYI PLANLIYOR

Türkmenistan Sanayiciler ve İşinsanları Birliği Başkanı Aleksandr Dadayev, Bişkek'te gerçekleştirilen Kırgızistan-Türkmenistan İş Forumu'nda Türkmenistan'ın Kırgızistan'da ticaret merkezi açmayı planladığını belirtti.

Dadayev, Bişkek'te gerçekleştirilen iş forumuna Türkmenistan tarafından 37 firma temsilcisinin katıldığını söyledi ve bu firmaların Kırgızistanlı iş insanlarıyla iş birliğine hazır olduğunu ifade etti.

Dadayev: "Kırgızistan, geçen yıl Türkmenistan'a 13 milyon ABD doları maliyetinde ithalat yaptı. Türkmenistan ise 3 milyon ABD doları maliyetinde ihracat gerçekleştirdi. Bu adımların, iki tarafın ortak hareket edebildiğinin ilk göstergesi olduğunu düşünüyoruz. Bugün Kırgızistan Cumhuriyeti Ekonomi Bakanı ile görüştük. Görüşmemiz, ticarî yatırım faaliyetleri hakkında oldu. Temel amacımızın Kırgızistan'da ticaret merkezi açmak olduğunu ifade ettik. İlk adımları biz attık, bundan sonraki adımlar ise size bağlı. Bence bunun gibi faaliyetler, Kırgızistan ve Türkmenistan arasındaki ortak iş yapma kapasitesine güç katacaktır." dedi.

Kırgızistan Sanayiciler ve İşadamları Birliği Başkanı Danil İbrayev, iş forumuna Kırgızistan'dan 120 firma yetkilisinin katıldığını ekledi.

TÜRKMENİSTAN'DA PAMUK HASADI BAŞLADI

Türkmenistan'da kitlesel pamuk hasadı sezonu başladı. Ülkenin Ahal, Balkan, Lebap ve Marı bölgelerinde pamuk hasadı 11 Eylül 2019 tarihinde başlamıştı. Ülkenin kuzey bölgesindeki Daşoguz bölgesindeki pamuk hasadı ise 18 Eylül'de başladı.

Türkmen'da bu yıl çiftçilere, pamuk toplama merkezlerine 1,05 milyon ton pamuk arzı gerçekleştirmeleri görevi verilmişti. Hükümet, bölgelerin imkânlarına göre Ahal Bölgesine 207 bin ton, Balkan Bölgesine 4 bin ton, Daşoguz Bölgesine 230 bin ton, Lebap Bölgesine 295 bin ton, Marı Bölgesine ise 313 ton pamuk arzı gerçekleştirme görevi vermişti. Ülkede toplam 550 bin hektar tarım arazisine pamuk tohumu ekimi gerçekleşmişti.

Pamuk, Türkmenistan'ın ihracatında ilk sırada yer alan tarım ürünü. 2018'de Türkmenistan'da çiftçiler ülke genelinde toplam 1,1 milyon tonluk pamuk hasadı gerçekleştirmişti.

TÜRKMENİSTAN BİLGİSAYAR DONANIM PARÇALARI İHRACATI PLANLIYOR

Türkmenistan-Çin ortaklığında kurulan Agzybirlik Tilsimat Firması, bilgisayar donanım parçaları ve programları pazarlamayı planlıyor.

Orient Haber Ajansı'nın bildirdiğine göre, 2019 yılının başından beri Agzybirlik Tilsimat Firması, birinci sınıfta okuyan öğrenciler için 80.000 adet bilgisayar donanım parçası üretti. Firma yönetimi, üretilen teknoloji ürünlerinin sadece iç pazara satışıyla yetinmeyip, diğer ülke pazarlarına da ihracatına hazırlanıyor. Firma 2019 yılının sonuna kadar el bilgisayarı ve dokunmatik ekran üretimi de gerçekleştirmeyi planlıyor.

Verilen bilgiye göre Agzybirlik Tilsimat Firması, Microsoft ve Intel firmalarıyla sıkı bağlantı içinde. Türkmenistan yapımı bilgisayarların Kazakistan, Özbekistan, Tacikistan ve Afganistan'ın almaya hazır oldukları bildirildi.

Orient Haber Ajansı, büyük rekabetin olduğu uluslararası bilgisayar pazarında Türkmenistanlı üreticilerin ürettikleri teknolojinin ucuz olmasının onlara üstünlük sağlayacağını belirtti.

BDT EKONOMİK KONSEYİ AŞKABAT'TA TOPLANDI

Bağımsız Devletler Topluluğu Ekonomik Konseyi, Türkmenistan'ın başkenti Aşkabat'ta 83. toplantısını gerçekleştirdi.

Bu yıl başkanlığını Türkmenistan'ın yürüttüğü BDT'nin Ekonomik Konsey toplantısına Azerbaycan, Belarus, Ermenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Moldova, Rusya, Tacikistan, Özbekistan hükümet başkan yardımcıları ve BDT Yürütme Komitesi'nin üst düzey heyetleri katıldı.

BDT İcra kurulu Başkanı ve Genel Sekreteri Sergey Lebedev başkanlığında yapılan toplantıda daha yüksek düzeyde ekonomik iş birliği sağlamayı amaçlayan ortak faaliyetlerin sonuçları ve BDT organlarının birleşik bütçesinin uygulanması da dahil olmak üzere önce varılan anlaşmaların uygulanması gözden geçirildi.

Ardından, Türkmenistan Devlet Başkanı tarafından önerilen; topluluğa üye devletlerin, Stratejik Ekonomik İşbirliği Beyanı taslağı tartışıldı. Böyle bir belgenin kabul edilmesinin, topluluğun güçlendirilmesine ve BDT formatında etkili bir diyalogun geliştirilmesine yardımcı

olacağı vurgulandı.

BDT hükümetlerinin sosyo-ekonomik iş birliği alanındaki faaliyetlerinin koordinasyonunun güçlendirmesi kararlaştırılan toplantıda, Ekonomik İşler Komisyonu faaliyetlerinin sonuçları da değerlendirildi.

AŞKABAT'TA ULUSLARARASI ENERJİ FORUMU BAŞLADI

Türkmenistan'ın başkenti Aşkabat şehrinde bugün başlayan "Türkmenistan Enerji Sektörü Gelişiminin Temel Yönleri" konulu, sergi ve bilimsel sunumlardan oluşan Uluslararası Enerji Forumu'nun açılış töreni yapıldı.

Açılış konuşmasını Türkmenistan Devlet Başkanı Gurbangulu Berdimuhammedov yaptı. Berdimuhammedov açılış konuşmasında: "Son yıllarda bütün dünyada enerji kaynaklarına olan ihtiyaç yıldan yıla artmakta olup, birçok ülke Türkmenistan ile bu konuda ortak çalışma yürütmek istemektedir. Bu durum, ülkemizin uluslararası arenada önemini artırdığını da göstermektedir. İnşaatı devam etmekte olan Türkmenistan-Afganistan-Pakistan-Hindistan doğalgaz boru hattı gibi büyük bir proje olan Türkmenistan-Afganistan-Pakistan elektrik enerjisi iletim hattı inşaatı da devam etmektedir. Bu önemli projeler bitirildiğinde, bunların sadece adı geçen ülkelere değil tüm bölge ülkelerine fayda sağlayacağına inanıyorum." dedi.

Uluslararası Sergi ve Enerji Forumu'na enerji sektöründeki firma temsilcileri ve iş adamları katıldı.

TACİKİSTAN'DA GSMH 4,6 MİLYAR DOLARA ULAŞTI

Tacikistan'ın gayri safi millî hasılası, son 8 ay temel alındığında 44,8 milyar somoniye (4,6 milyar ABD doları) ulaştı.

Tacikistan Ekonomik Kalkınma ve Ticaret Bakanlığı'nın verilerine göre GSMH hacmi geçen yılki göstergelerle karşılaştırıldığında % 7,4 artış gösterdi.

Gayri safi millî hasılanın %13,3'ünü imalat, %8,3'ünü tarım ve hayvancılık, %8,5'ini perakende satış, %4,7'ini yük

taşıma, %8,3'ünü ise hizmet sektörü oluşturdu.

2018 yılı verilerine bakıldığında Tacikistan önümüzdeki 10 yıl içinde sanayi ve tarım bakımından gelişmiş ülke olmayı planladığını duyurmuştu.

Ülkenin millî stratejik gelişme planına göre 2030 yılına kadarki dönemde Tacikistan Cumhuriyeti tarım ve sanayi ülkesi modelinden sanayi ve tarım ülkesi modeline geçmeyi amaçlanıyor.

TACİKİSTAN'DA ROGUN HES'İN İKİNCİ TÜRBİNİ DEVREYE ALINDI

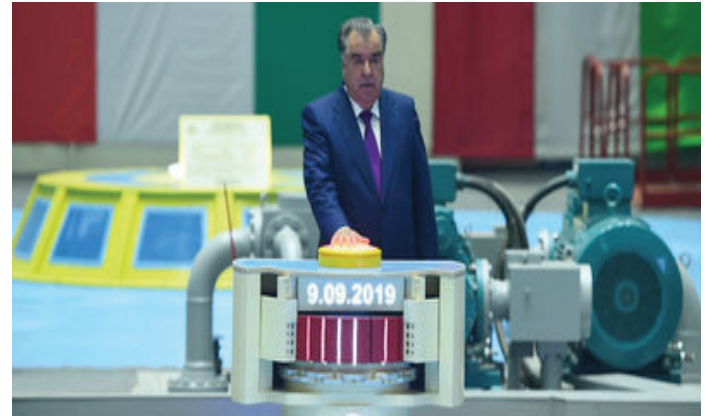
Tacikistan'ın bağımsızlığının 28. yıldönümü münasebetiyle 9 Eylül günü Rogun Hidroelektrik Santrali'nin ikinci türbini törenle hizmete alındı.

İkinci türbininin açılış törenine Tacikistan Devlet Başkanı İmamali Rahman, Duşanbe Büyükşehir Belediye Başkanı Rüstem İmamali, Başbakan Kahir Resulzade, yabancı diplomatlar ve Rogun HES'in yüklenici firma yetkilileri katıldılar.

Tacikistan Maliye Bakanlığı'nın verdiği bilgilere göre Rogun HES'in inşaatı için devlet bütçesinden 2,1 milyar Tacikistan somonisi (222,6 milyon ABD doları) harcandı.

Rogun Hidroelektrik Santrali, Vahş Nehri'ne kurulan dokuz santralden biri olup, Duşanbe şehrine 110 km uzaklıkta bulunuyor. Rogun HES, her biri 600 MWt elektrik üreten altı türbine sahip.

Gövde yüksekliği 335 metre olan baraj, dünyanın en yüksek barajlarından biri olarak kabul ediliyor. Rogun HES'in

toplam elektrik üretme kapasitesinin 3600 MWt olması, onu bölgesindeki en güçlü barajlardan biri yapıyor.

TÜRKİYE, ÖZBEKİSTAN'DA ALTIN ARAMALARINA HIZ VERECEK

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez, Özbekistan'da altın arama çalışmaları kapsamında geçen ay havadan jeofizik görüntüleme çalışmaları yaptıklarını belirterek, "Bize tahsis edilen yaklaşık 576 kilometre karelik maden sahalarında uçuşlar yapmak suretiyle verileri topladık. İnşallah onları en kısa süre içerisinde ekiplerimiz değerlendirecek ve sonucuna göre de arazi sondaj çalışmalarına başlayacağız." dedi.

Dönmez, Özbekistan'daki Orta Asya Bölgesel Ekonomik İşbirliği Enerji Bakanları toplantısının ardından AA muhabirine değerlendirmelerde bulundu.

Bakan Dönmez, Özbekistan Enerji Bakanı Alişir Sultanov ve Jeoloji ve Mineral Kaynaklar Komitesi Başkanı Babur İslamov ile çok faydalı görüşmeler gerçekleştirdiğini söyledi.

Dönmez, Orta Asya'nın doğal kaynak bakımından zengin bir bölge olduğunu ancak bazı altyapı eksikliklerinin de bulunduğu değinerek, Türkiye'nin bu konularda oldukça deneyimli olduğunu ve bunları aktarmaya hazır olduğunu söyledi.

Geçen yıl Özbekistan Jeoloji ve Mineral Kaynaklar Komitesi ile Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü (MTA) arasında üç altın ve volfram sahasının araştırılmasına ilişkin anlaşma imzalandığını hatırlatan Dönmez, söz konusu sahaların

araştırılmasına ilişkin çalışmaların devam ettiğini aktardı. Özbekistan'ın MTA örneğinde ilk defa yabancı bir kuruma ülkedeki maden sahalarını açtığını vurgulayan Dönmez, şunları kaydetti: "Özbekistan, MTA örneğinde Türkiye'ye kendi sahalarını açarak ilk defa yurt dışından bir kuruma maden sahalarını açmış oldu. Bu aslında iki ülke arasında geçmişten gelen ortak kültürün ve iş birliğinin bir göstergesidir. Biz, bu açıdan mutluyuz. Orta Asya'nın tam göbeğinde yer alan kardeş ülke Özbekistan'ın hızla kalkındığını ve geliştiğini görmek en az onlar kadar bizleri de mutlu ediyor."

KTMÜ Adına Sahipleri:

Rektör Prof. Dr. Sebahattin BALCI,
Rektör Vekili Prof. Dr. Asilbek KULMIRZAYEV

ORASAM Adına Genel Yayın Yönetmeni:

Doç. Dr. Yunus Emre GÜRBÜZ

Editör: Dr. Safa Kırveli

Yayın Danışmanları:

Prof. Dr. Anvarbek MOKEEV,
Yrd. Doç. Dr. Gökçe YOĞURTÇU

Sayfa Tasarımı: Özlem GÜL

Yayına Hazırlayan:

Maksat ACIKAN uulu

Yazışma Bilgileri: KTMÜ, ORASAM, Cengiz Aytmatov

Yerleşkesi, Bişkek

Tel: (0996) 0312-25-31-28

Orta Asya ülkelerinden Kırgızca, Türkçe, Rusça,
İngilizce günlük haberler için sitemize bakabilirsiniz:

orasam.manas.edu.kg

Bizi ayrıca Facebook, Instagram ve Twitter'dan da
takip edebilirsiniz: [orasammanas](https://www.facebook.com/orasammanas)

Yerel Süreli Yayın No: ISSN 1694-7994

MOĞOLİSTAN

ÇİN

Orta Asya Haberleri

**Bültenlerimize internet sayfamızdan ulaşabilirsiniz:
orasam.manas.edu.kg**

